

Проаналізувавши основні положення нового КПК України від 13 квітня 2012, приходимо до висновку, що критеріями справедливого судового розгляду є:

- забезпечення права кожного на справедливий суд (ч. 1 ст. 21 КПК України);
- незалежний, неупереджений суд, створений на підставі закону (ст. 7 Закону України "Про судоустрій і статус судів", ч. 1 ст. 21 КПК України);
- реалізація завдань кримінального провадження, "кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожної учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура" (ст. 2 КПК України) [7];
- змагальність сторін та свобода в поданні ними своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості, диспозитивність, гласність і відкритість судового розгляду (ст. 62-63, п. 4 ст. 129 Конституції України, ст. 23, 26-27 КПК України);
- рівність всіх учасників судового розгляду перед законом і судом (п. 2 ст. 129 Конституції України, ст. 10 КПК України);
- проведення судового розгляду в розумні строки (ст. 7 Закону України "Про судоустрій і статус судів", ст. 28 КПК України);
- оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності (ст. 24, ст. 309 КПК України);
- гарантія прав на апеляційне та касаційне оскарження рішень суду (п. 8 ст. 129 Конституції України, Глава 31-32 КПК України);
- обов'язковість судових рішень (п. 9 ст. 129 Конституції України, ст. 533 КПК України)

На нашу думку, ст. 21 КПК України викласти у редакції: "Право на справедливий суд", відповідно ч. 1 ст. 21 КПК України викласти в наступній редакції: "Кожному гарантується право на справедливий розгляд та вирішення справи в розумні строки компетентним, незалежним і неупередженим судом, створеним на підставі закону."

Ч. 2 ст. 21 КПК України викласти у такій редакції: "Ніхто не може бути позбавлений права на розгляд його справи в суді, до підсудності якого вона віднесена цим Кодексом".

Список використаних джерел:

1. Пояснювальна записка до проекту Кримінального процесуального кодексу України (реєстраційний номер № 9700 від 13 квітня 2012 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=42312.
2. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80/page3>.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
4. Закон України "Про судоустрій і статус судів" від 07.07.2010 р. № 2453-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>.
5. Концепція вдосконалення судництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів, схвалена Указом Президента України від 10 травня 2006 р. № 361/2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/361/2006>.
6. Рішення Конституційного Суду України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ccu.gov.ua/uk/publish/category/4828>.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651%D0%B0-17>.

ПРО ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА

Романюк Б.В.,

доцент Київського Національного транспортного університету, кандидат юридичних наук, доцент, Заслужений юрист України

Інститут досудового слідства розвивається і постійно вдосконалюється в залежності від того, які процеси відбуваються у суспільному розвитку людства, як змінюються державні інституції та становлення громадянського суспільства в правових державах світу. Неминучість розвитку і вдосконалення слідчого апарату України як держави, що прагне побудови передового демократичного суспільства, вимагає насамперед глибоких і комплексних наукових досліджень самої сутності слідчої діяльності, шляхів, способів та прийомів, що використовуються відповідними суб'єктами цієї сфери у процесі їх професійної діяльності. Без цього не можна виробити правильного курсу подальшого правового удосконалення діяльності слідчого апарату нашої держави і раціональної форми його перебудови.

Злочини, як і будь-які інші події, явища чи предмети, виступає об'єктом людського пізнання. Основним суб'єктом пізнання злочинної події на стадії досудового слідства є слідчий. Слідче пізнання злочинних подій у кримінальному процесі, як окремий вид науково-практичного пізнання, базується на загальних засадах відповідної теорії та реалізується за допомогою системи певних методів, що складають його методологію. Єдиною основною відмінністю цього виду, є те, що слідче пізнання має специфічний галузевий характер суспільної діяльності і значною мірою регулюється нормами кримінально-процесуального права. Тому правові норми, які регулюють процеси умов сприйняття злочинної події, оцінку доказів за внутрішнім переконанням через свідомісні процедури мислення тощо, повинні повністю корелюватися із законами людського пізнання. А для цього й потрібне глибоке осмислення природи та сутності слідчої діяльності. Воно неможливе без філософських знань процесу людського пізнання, одним із представників якого й є слідчий та його здатності розумового осягання таких специфічних суспільних подій як злочини.

Поряд із філософією у пізнавальних процесах важливу роль відіграє психологія як науково-практичний комплекс. Знання психології використовуються з метою пізнання особистості, її пізнавальних можливостей, поведінки, вольових процесів і станів. Теоретичні знання дозволяють вирішувати практичні питання вивчення й розуміння тієї чи іншої психологічної діяльності та поведінки особи у певній ситуації, які мають непатологічні причини. Це важливо для слідчої діяльності як при спілкуванні з людьми у процесі розслідування, так й при документуванні пояснення поведінки особи під час скоєння злочину тощо. Оскільки це дозволяє зрозуміти обставини, які мають психологічну природу, то знання про них служать всебічності та повноті розслідування злочину. Слідче пізнання на стадії досудового слідства, виявляючи обставини психологічної природи, більш спроможне на встановлення й юридичних фактів. Все це також вимагає відповідного правового регулювання.

Враховуючи значущу роль філософії та психології у слідчому пізнанні, їх об'єкти та наявні конкретні предмети дослідження, вважаємо, що вони є окремими галузями знань, які слід виділити під окремими назвами - «філософія» і «психологія» слідчої діяльності - для постійного та цілеспрямованого здобуття нових знань й використання їх як у практичний, так і у правотворчій діяльності щодо належного забезпечення процесуального регулювання досудового розслідування і удосконалення правового статусу слідчого.

Це пов'язано ще й з тим, що подальше вивчення природи та сутності людського пізнання продовжується і вимагає належної уваги не тільки філософів, психологів, фізіологів тощо, а й професійних юристів, оскільки форма кримінального судочинства, його постійне удосконалення і гармонізація з інтересами людини, суспільства і держави, має базуватися на передових наукових знаннях у різних галузях, що виробляє людство на певних етапах свого розвитку. Недарма багатовікові філософсько-правові ідеї уже переросли у філософію права, яка нині активно розвивається й в Україні.

Отже, важливим нашим завданням розгляду основ загально-філософського пізнання є висвітлення їх практичного значення для пізнавальних процесів у розслідуванні злочинів та при формуванні правових норм, що їх регулюють. Адже, як відзначає Академік М. Костицький, «...філософія права... є вершиною теоретичної юриспруденції...» - містком між загальною філософією та іншими науками. Він говорить про значення філософських понять, категорій і законів для вдосконалення юридичних понять, інститутів та застосування юристами філософських методів з метою розвитку правової науки та вдосконалення практики.

Таким чином, розвиток науки і практики слідчої діяльності є неможливим лише на основі емпірики.

Філософський та психологічний розгляди даного питання дозволяють розкрити методологічні складові методів пізнання та власне процесуальних способів установлення обставин події злочину, що не тільки значно розширює пізнавальні можливості слідчого, а й вказує на необхідність у першу чергу розширення його незалежності й процесуальної самостійності, що забезпечує об'єктивність розслідування і встановлення істини.

Нажаль, в останній період пошуки нових підходів до удосконалення діяльності інституту досудового слідства стали односторонніми рішеннями, в яких проглядається суб'єктивізм, і виражаються в основному в революційних змінах для досягнення будь-якоїсь новизни, навіть всупереч нормам Основного Закону країни. Новий процесуальний закон, який вступає в дію з 19 листопада ц. р., значно понизив процесуальний статус слідчого, що може негативно впливати на об'єктивність розслідування. Цим будуть створені певні проблеми як для теорії, так і практики діяльності органів досудового слідства.

Список використаних джерел:

1. Костицький М. В. Філософські та психологічні проблеми юриспруденції [Текст] : вибр. наук. пр. /М. В. Костицький ; передм. акад. І. А. Тимченка/ відп. ред. Н. В. Кушаківа-Костицька. – Чернівці : Рута, 2009. – Кн. 1. - С. 9, 12.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДУ У ПРАВОНАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Свиридюк Н.П.,

доцент кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Одне із складних завдань реформування юридичної науки та відповідної галузі освіти – це забезпечення плучності галузевих досліджень, що обумовлюється сучасними тенденціями розвитку криміногенної ситуації в Україні, а також іншими факторами правового, економічного або політичного походження. Привертає увагу також те, що за останні десятиліття кардинально змінилася система генерації й передачі знань, а їх обсяг багаторазово зріс. Сьогодні не можна за один раз підготувати людину до професійної діяльності на все життя. Нині щорічно оновлюється близько 5 % теоретичних і 20 % професійних знань. Саме ці та деякі інші фактори змушують нас звертатися до переосмислення філософських, методологічних та психологічних проблем